

- Driemaandelijks contactblad 35ste jaargang nr. 1 (januari – februari – maart 2023)
- Afgiftekantoor: 9030 Mariakerke MAIL.
- Evangelie Levensnabij Rekeningnummer IBAN-nr. BE45 9795 3507 0189
- Contactadres redactieverantwortelijke: Bart Pieters, Begijnhof 34, 8500 Kortrijk.
- Website: www.evangelielevensnabij.be
- P4A9034

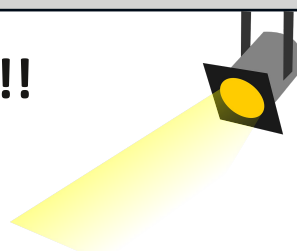
--- INHOUD ---

Blz.2	Redactioneel: Zon achter de onweerswolken
Blz.2	Koken kost geld 2023
Blz.3	'Geestelijke communie' in de televisie-mis
Blz.4	Christen nooit op rust 2
Blz.7	Evangelie Levensnabij, meer dan ooit actueel
Blz.11	De boer die ik altijd wilde worden
Blz.17	Extreemrechts
Blz.19	Klein verhaal
Blz. 20	Het christendom 2.0
Blz. 21	U weet al genoeg
Blz. 24	Rustpunt

Nieuwe rubriek !!

Klein verhaal

(blz. 19)

1. Redactioneel - Zon achter de onweerswolken

Zware onweerswolken verduisteren 2023.

Eén. De ondenkbare oorlog in Oost-Europa.

Twee. Tienduizenden dodelijke slachtoffers van de aardbeving in Turkije en Syrië.

Drie. De klimaatverandering die onweerstaanbaar oprukt.

Vier. Een dreigend conflict tussen de grootmachten China en de V.S.

Vijf. Een pandemie die altijd weer kan opflakkeren.

En misschien komt er nog een nummer zes bij, die we nu nog niet voorzien.

Bij mensen uit onze omgeving stellen we, tegenover al dat onheil, verschillende reacties vast.

Iemand zei me onlangs: ik volg het nieuws niet meer. Ik trek me daar niet langer iets van aan.

Reactie twee: de grote wereld maakt me wanhopig. Ik word er depressief van.

Er is ook een derde – gelovige – houding mogelijk. Ik zie het kwaad onder ogen. En ik doe wat in mijn mogelijkheden ligt. Met name voor een klimaat van vrede, ontwapening en dialoog. Financiële steun aan de slachtoffers van natuurrampen. Mijn ecologische voetafdruk aanzienlijk verkleinen. En een warm woord voor mijn nabije naaste.

Hoe kan ik dat? In het gezelschap van enkele medestanders. En van het kleine meisje 'hoop' van Charles Péguy. Omwille van het rotsvaste vermoeden (is dat een tegenspraak?) dat achter deze wolken de Zon schuilgaat.

2. Koken kosten geld

Jaarlijks kloppen wij even bij je aan met de vraag om het abonnementsgeld voor dit tijdschrift te regelen. Ook voor 2023 bedraagt dat €15. Voor dat bescheiden bedrag zorgen wij ervoor dat de Nieuwsbrief Evangelie Levensnabij vier keer bij jou in de bus valt.

Voor wie dat kan, mag méér doneren uiteraard ook; daarvan financieren wij de hele werking van Evangelie Levensnabij en steunen activiteiten/projecten van geestgenoten. Wie onze artikels op de website leest en in staat is om ons ook een duwtje te geven, graag.

Aan iedereen : dankjewel.

Het rekeningnummer van Evangelie Levensnabij is BE45 9795 3507 0189.

Wie een nieuwe abonnee wenst aan te brengen, kan ons mailen of schrijven.

Wie in de onmogelijkheid is om €15 bij te dragen maar het tijdschrift wel graag blijft ontvangen, kan dat laten weten.

Wie het tijdschrift niet langer wenst te ontvangen, kan ons daarvan verwittigen via lieven.debosscher@gmail.com of Evangelie Levensnabij, Begijnhof 34, 8500 Kortrijk.

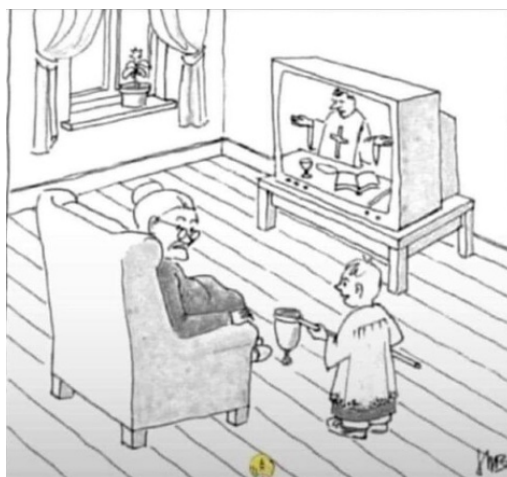
De redactieploeg van Evangelie Levensnabij!

3. 'Geestelijke communie' in de televisie-mis

Het uitzenden van de erediensten door de openbare omroep is een item dat af en toe de kop opsteekt in lezersrubrieken, in het Vlaamse Parlement en in de koffiekamer van de openbare omroep... De roemruchte 'uitzendingen door derden' behoren inmiddels, onder impuls van de toenmalige liberale mediaminister Sven Gatz, al geruime tijd tot het verleden. Gatz beloofde toen op zijn communiezieltje (...) dat er in de plaats meer aandacht zou komen voor zingeving in de reguliere uitzendingen van de VRT. Quod non.

Dat het wekelijkse halfuurtje 'Braambos' de zondagavond bij Radio 1, zo net ná of vóór sportuitzendingen, verre van ideaal was, kan moeilijk worden ontkend. Ik heb er jarenlang aan meegewerkt en we deden ons best met de middelen die we hadden. Het programmaatje werd de vrijdagmiddag in de radiostudio's van de VRT ingeblikt. De technici deden ook hun best, enkele andere medewerkers deden geen moeite om ons te laten merken dat het programma een Fremdkörper was in het zendschema van de openbare omroep. Ik herinner me dat ik de studio 'ns binnenkwam waar Frank Vander linden (van de Vlaamse rockgroep De Mens maar toen ook aan de slag bij Radio 1) nog bezig was en me trakteerde op: "Komen de katholieken de ether weer vervuilen?". Ook toenmalig nieuwslezer Jan Van Dam had me een keer iets onvriendelijks toegevoegd maar dat was niet blijven liggen... Al bij al viel het best mee met de realisatie van dát koekoeksjong in het omroepcentrum, al vond ik de 'politieke derden' en de sociaalmaatschappelijke uitzendingen en sommige andere levensbeschouwelijke inderdaad zelf vaak ook om bij te huilen en begreep ik de weerzin die ze opriepen.

De uitzendingen van de eucharistieviering zijn er nog steeds. Regelmatig op televisie en zelfs wekelijkse prik in het programmaschema van Radio 1: zondag na het korte nieuws van 10 uur. Zondag 5 maart, tweede zondag in de veertigdagentijd, was ik verhinderd om de dienst bij te wonen in de Gentse Dominicus en verzeilde ik voor televisie. De televisie-mis kwam vanuit de abdijkerk Sint-Servaasbasiliek in Grimbergen. Eerst zag en hoorde ik prior Johan Goossens het evangelie lezen en na wat orgelspel (geen Halleluja in de vasten, weet u nog) beklom een nog jonge Norbertijn het gestoelte voor de homilie. Van enige levensnabijheid kon je de pater echt niet verdenken: hij toverde God als passe-partout en als zakdoek tevoorschijn als antwoord op werkelijk àlle vragen en katapulteerde me terug naar de tweede helft van de jaren-1980 (!) toen ik in het Brugse Grootseminarie zat waar het in een of andere recollectie ging over de 'geestelijke communie': als je niet lichamelijk kan deelnemen aan de eucharistie – lang geleden heette dat: naar de mis en te communie kon gaan –, bijvoorbeeld wegens ziekte of ouderdom, kon je je wel Christus 'in je hart' ontvangen door je mentaal met hem te verenigen. De pater van de abdij van Grimbergen onderstreepte het belang van de 'zondagsplicht' en voor wie écht niet tot in de kerk geraakt, is er gelukkig nog de 'geestelijke communie'...

Dat was toch teveel voor mij en vooraleer ik de witheer nog maar de kans gaf om over seksuele onthouding in de vasten te beginnen, probeerde ik de KRO op NPO1 waar de predikant het gesprek met iemand op diens sterfbed navertelde. Ik zal dat hier en nu niét doen maar mij klonk het bepaald erg ongeloofwaardig in de oren. De tijd van de Omroepparochie (Omroeppastoraat), een lovenswaardig initiatief waarbij de liturgie wekelijks uit eenzelfde geloofsgemeenschap kwam, met een bevlogen voorganger, de pater-montfortaan Peter Denneman, ligt in Nederland ook al een tijd achter hen, sedert het episcopaat in 2010 de puntjes op de 'i' meende te moeten zetten... In elk geval: als men er als Kerk naar streeft om als rariteitenkabinet te worden weggezet of als reliek uit een ver vervlogen tijd, dan is men zéér goed bezig. Voor de tijd dat dít nog duurt... Begrijp me niet verkeerd: ik ben de eerste die vind dat levensbeschouwing aan bod moet komen in de aeropaag van déze tijd maar daarbij mogen kwalitatieve maatstaven worden gehanteerd, naar inhoud én vorm! Dat verdient de boodschap wel.

(Bart)

4. Christen nooit op rust (2)

De titelpagina vermeldde een nieuwe rubriek voor de Nieuwsbrief met als titel "Christen nooit op rust". En op de derde bladzijde werd de bedoeling even toegelicht. Een rubriek voor mensen die het actieve beroepsleven achter zich lieten en in de hun verder toegemeten dagen christelijk geëngageerd willen blijven. Hierbij wat bedenkingen!

Wat verwacht de redactie hiervan?

Inspiratie en tips voor verdere inzet? Iedereen kent het fenomeen van het ouder worden. Leeftijdsgenoten verdwijnen. De contacten worden schaarser. Het kringetje van relaties krimpt. Het is een tijd waarin je krachten afnemen. Een tijd om uit te zien naar wat welverdiende rust. Of misschien zijn het ook de grijze, wijze jaren. Een rijkdom van gegroeide inzichten, doorleefde ervaringen, gefundeerde meningen. Een periode ook van verinnerlijking en verdieping. Kortom, hoe beleef ik verder mijn christen zijn in deze levensfase? Is dit de bedoeling ?

Men is immers altijd christen. Dat spreekt voor zich! Godsdienst is geen gelegenhedsjasje gereserveerd voor een bepaalde tijd of plaats. Zoals een badjas voor de douche, of een werkplunje voor de tuin, of sportkledij, of een keurig pak voor de feesten... Ga zo maar door. Zo privatiseert liberalisme de godsdienstigheid als iets dat alleen maar betekenis heeft in het privéleven van de burger. Men heeft er geen moeite mee dat iemand gelovig is. Iedereen is vrij! Geloof kan betekenis hebben in het privéleven, maar kan het maatschappelijk debat niet bepalen. Privatiseren, marginaliseren, neutraliseren; het lijken dus meer dan rijmwoorden te zijn.

Hoe beleef ik vandaag mijn christen zijn?

We moeten ons wel realiseren dat ook de tijden veranderd zijn. Er is een bladzijde omgedraaid. We leven vandaag in geen religieuze wereld meer. Het verleden ligt definitief achter ons. Gedurende zoveel eeuwen was het christendom het referentiekader voor mens en maatschappij. De maatschappij heeft thans een andere keuze gemaakt. Een kerkelijke binding is vreemd geworden. Je hoeft ook geen profeet te zijn om te voorspellen dat deze kerkverdamping zich verder zal doorzetten. Je kan erover klagen, erin berusten, piekeren. Maar je kan er ook een uitdaging in zien.

Vele van onze tijdgenoten missen echt geen menselijkheid. Ze zijn milieubewust, sociaal bewogen, bekommerd om vrede!

Ze bekommeren zich net als wij om zoveel dingen:

- dat er “echte” vluchtelingen zijn en economische... dus mensen met en zonder papieren.
- dat we nog altijd moeten bewapenen om vrede te vrijwaren.
- dat dakloze mensen gedwongen op straat moeten slapen.
- dat solidariteit schijnbaar ophoudt aan de staatsgrenzen.
- dat er nog altijd benefietshows nodig zijn om goede doelen te spijzen.
- dat de kloof tussen arm en rijk steeds groter wordt.
- dat radicale partijen zo’n populistisch misleidend discours hanteren.
- dat wereldwijd de humanitaire hulpverlening zo traag aangepakt wordt.

Zo ontmoeten we elkaar dan in de zorg voor deze wereld. We bagatelliseren de hedendaagse cultuur niet. We moraliseren niet. Integendeel, we brengen er vuur in. Wat ons christenzijn betreft halen we er even Sint Jan bij. (Joh 3, 16-17) “Zozeer heeft God de wereld liefgehad dat hij zijn Eniggeboren Zoon heeft gegeven opdat al wie in Hem gelooft niet verloren zal gaan, maar eeuwig leven zal hebben. God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gezonden om de wereld te oordelen, maar opdat de wereld door Hem zou worden gered.” Gods grote zorg is dus precies het welzijn van deze wereld eerder dan het welzijn van zijn kerk. Zo hebben wij als gelovigen te maken met de grote uitdagingen van de mensheid. We leven niet buiten de wereld, noch er boven, noch er naast ... maar erin. Wij weten ons dus solidair met vele tijdsgenoten in het ijveren voor een menselijke solidaire samenwerking maar deels vanuit een andere motivatie.

Maar steken daar ook geen gevaren in? De vervlakking van het religieuze wordt zo als minder erg gevoeld. Je hoort dan al eens zeggen: “Och kom als het goede maar gebeurt!” Er wordt toch geleefd volgens de christelijke waarden en daar gaat het toch om! Misschien is dit wel een natuurlijke evolutie en doet die religieuze inspiratie er niet zo toe! Er zijn er die beweren dat op de lange duur niet alleen het christendom maar ook religie als dusdanig zal verdwijnen.

Daagt de situatie ons niet uit? Hoe christen zijn in deze seculiere wereld? Is het niet de anderen ontmoeten en samen de hand aan de ploeg slaan voor meer humaniteit? Onze samenwerking dient dan wel authentiek te zijn. We mogen ons niet laten leiden door een verdoken agenda, bekeringsdrang, restauratie. Elke vorm van bevoogding en verovering dient ons vreemd te zijn. Elke vorm van klerikalisme is nefast, misplaatst en schaadt. Geen superioriteit maar tolerantie en dienstbaarheid. Onze opdracht is een teken van Gods liefde voor de wereld te zijn! De wijze van ontmoeten is daarom zo belangrijk. Ofwel voelt de ander zich beluisterd en gerespecteerd ofwel gebruikt en dan haakt hij af en misschien voor altijd.

Eerlijke interesse voor wat de ander beleeft en zeggen wil staat voorop. Dit sluit verschil van mening, discussie en motivatie niet uit maar werkt verrijkend. Wie kan luisteren zal ook beluisterd worden. Laten we ons door de apostel Petrus aansporen: “Wees altijd bereid tot verantwoording aan ieder die u rekenschap vraagt van de hoop die in u is.” (1 Petrus 3, 15) Zo zal je bondgenoten vinden waar je ze vroeger niet vond of afwezig achtte. En er zijn ook de vergeten gelovigen, zij die weggingen en waar niemand vraagt hoe en waarom? Gelovigen in de rand!

Lukt dit rekenschap geven ons? In onze seculiere cultuur hoeft het ons niet te verbazen dat er veel onwetendheid is, ongeletterdheid. En dit niet alleen bij jongeren. Ook in de media en zelfs bij bekwame journalisten. Zijn we zelf ook wel in staat om overtuigend ons geloof te motiveren? Dikwijls ontbreekt het ook ons aan inzicht, taal en vorming. Er is een grote nood aan een bevattelijke, eigentijdse verkondiging. Waarom komt de kerkelijke taal zo vreemd over? En een goed Bijbels leerhuis is werkelijk geen overbodige luxe.

Geloofsgetuigenis is dienstwerk in de breedste zin van het woord; het is eerder een zaak van toewijding dan van wijding. Eerder een daad dan een mandaat! Is de voetwassing van Jezus hier niet het sprekende symbool van? Ik gaf jullie een voorbeeld en een dienaar staat niet boven zijn Heer. (Joh 13: 16) Gelovig in dienst van de Heer.

Dat alles is zo ter zake dat Jezus op het avondmaal ook heeft gebeden voor eenheid. En dat hij ons het grote gebod van de liefde heeft gegeven. "Hieraan zullen allen kunnen opmaken dat gij mijn leerlingen zijt als ge de liefde onder elkaar bewaart." We zingen het zo vaak: "Ubi caritas et amor Deus ibi est"! Waar mensen zich inzetten voor elkaar daar is God.

Is christen zijn niet zich inzetten voor een humane wereld als getuigenis van Gods liefde? Zich bezinnen op Zijn woord. En dit kwaliteitsvol met elkaar vieren. Als christen ben je nooit op rust!

(Roger Vandenberghe)

5. Evangelie Levensnabij, meer dan ooit actueel

Wat is er al niet veranderd sinds 1988?

Je leest het goed, bovenaan de eerste bladzijde: dit is de 35ste jaargang van de Nieuwsbrief van Evangelie Levensnabij. Vraag is: zijn we nog ter zake? Want intussen is er erg veel gebeurd, zowel in de maatschappij als in de kerk. Leven we niet in een andere tijd? Om maar een gedacht te geven: wat kwam toen in het nieuws?

In mei **1988** komt een nieuwe regering tot stand met Wilfried Martens (CVP), Philippe Moureaux (PS), Willy Claes (SP), Melchior Wathelet (PSC) en Hugo Schiltz (Volksunie). Ze zal een grote stap voorwaarts zetten bij de federalisering van België. In juni wordt voetbalclub KRC Genk opgericht uit een fusie van kolenmijnclubs Thor Waterschei en FC Winterslag. In juli: massaexecutie van politieke gevangenen in Iran op bevel van Ayatollah Khomeini. In november verslaat, in opvolging van Ronald Reagan, George Bush sr. zijn Democratische tegenkandidaat Michael Dukakis. In december: eerste Wereldaidsdag.

En dan was er, in datzelfde jaar 1988, nog de oprichting van de radicale moslimgroep Al Qaida door Osama Bin Laden.

Maar dus ook: op **24 september 1988** de eerste ontmoetingsdag van, wat toen heette, Evangelisatie Levensnabij, met in het zog daarvan het eerste nummer van deze Nieuwsbrief.

In de loop van die 35 jaar is in de grote wereld heel wat veranderd: implosie van het communistische Oost-Europa; dominantie van het neoliberalisme; doorbraak van extreemrechts en dat niet enkel in eigen land; opkomst van wereldmacht China; gemeengoed van pc, gsm, smartphone, gps en sociale media. Maar ook op godsdienstig vlak. Het vanzelfsprekende christelijke – en a fortiori – katholieke geloof heeft het merendeel van zijn pluimen verloren. In de plaats daarvan kwam, overwegend, een agnosticisme. Een agnost is iemand die niet overtuigd is omtrent het wel of niet bestaan van een bovennatuurlijke macht, omdat die niet met wetenschappelijke methode te bewijzen is. Kunnen we de huidige West-Europeanen niet grotendeels als agnostisch bestempelen?

En dan op specifiek kerkelijk vlak: de schandalen binnen de kerk, met als dieptepunt in 2010 de zaak-Vangheluwe; de opheffing van vele parochies omwille van het gebrek aan gewijde priesters... en aan praktiserende gelovigen (je kan het ook positief uitdrukken: de oprichting van pastorale eenheden met medeverantwoordelijkheid van leken, vooral vrouwen); maar ook: een paus met een open geest, en Belgische bisschoppen die zich progressiever – of moeten we zeggen: assertiever – beginnen op te stellen dan in het verleden. Denk maar aan hun recente standpunten ten aanzien van holebi's.

De oorspronkelijke bedoeling

Maar wat was ook weer de oorspronkelijke bedoeling van onze organisatie Evangelie Levensnabij? En dienen we die, geactualiseerd, ook in 2023 na te streven?

Het begon eigenlijk met het bezoek aan België van paus Johannes-Paulus II in mei 1985. Toen zei hij tegen de bisschoppen: "In uw eigen land wordt u geconfronteerd met nieuwe behoeften aan evangelisatie. Deze taak kan nieuw lijken en zwaarder dan zij ooit geweest is. Realiteiten zoals de pluralistische maatschappij, de secularisatie, de tendens tot deconfessionalisering, de afstand die men neemt ten overstaan van de religieuze instelling, de religieuze onverschilligheid, of zelfs het atheïsme: het zijn allemaal uitdagingen die sommigen onder uw priesters en gelovigen ontmoedigen."

Als antwoord hierop nodigden de bisschoppen van België alle gelovigen uit om te werken aan 'een nieuwe evangelisatie' (aanvankelijk 'tweede evangelisatie' genoemd). Maar al vlug bleek dat die evangelisatie hoofdzakelijk zou bestaan in het uitleggen en inscherpen van de katholieke

geloofswaarheden. Dit resulteerde in het Geloofsboek van de bisschoppen van België, dat in 1987 massaal werd verspreid. Elf priesters en gelovigen zagen dat anders. Ze publiceerden op 1 november 1987 een visietekst onder de titel 'Evangelisatie anders bekeken'. Die was het resultaat van een twee jaar durend proces door de 'Denkgroep evangelisatie'. Ze tekenden daarin drie grondlijnen uit.

Op de eerste plaats: evangeliseren vertrekt vanuit het leven van de mensen. Het is aan armen de Blijde Boodschap brengen in woord en daad; proberen aan het leven in al zijn facetten een evangelische gestalte te geven; mensen vrijmaken van al wat hen kleinhoudt en verslaaft, mensen tot volheid van leven brengen, meewerken aan de komst van het Rijk Gods, een rijk van liefde, gerechtigheid en vrede.

Niet de bekommernis van de kerk om zichzelf, of om de geloofsinhoud, maar om het welzijn van de mensen moet daarbij centraal staan. Jaarthema's, impulsen voor parochie-animatie e.d. vertrekken dan vanuit een brok leven. In Brazilië bijvoorbeeld waren het grondprobleem en de interne migraties thema's voor de pastorale animatie. In Noord-Amerika werkten de bisschoppen, samen met heel de geloofsgemeenschap, intensief rond actuele thema's: vrede en bewapening, economie en armoede, de plaats van de vrouw in kerk en samenleving. Zo zouden pastorale thema's bij ons kunnen zijn: arbeidsherverdeling, immigranten en politieke vluchtelingen, de armoede, het leefmilieu, de plaats van de vrouw; ook de relatieproblematiek, de nood aan gemeenschap en de vraag naar zingeving die onze technische samenleving kenmerken.

De christelijke spiritualiteit, de zogenaamde 'verticale dimensie' zal daar niet naast staan, ze zal erin verankerd zijn.

Hoe we dit probeerden te realiseren

We deden dit op onze jaarlijkse ontmoetingsdag tot en met 2009. Voor die van 1989 kozen we drie domeinen uit: 'gezin', 'school' en 'leefmilieu'. Telkens bekeken vanuit de onderkant, de slachtoffers, de verliezers, de zwaksten binnen die systemen. Via het tweede nummer van de Nieuwsbrief vroegen wij onze lezers (o.a. de 150 deelnemers aan de eerste ontmoetingsdag en heel wat leden van de zogenaamde Brugse Basisgroepen) bij één van deze drie domeinen stil te staan: "Wat heb je zelf van dichtbij meegemaakt? Wat raakt jou het meest? Welke bedenkingen heb je hierbij? Wat zijn de oorzaken? Heb je al geprobeerd daar iets aan te doen? Wat heb je toen ondervonden?"

Een vijftigtal brieven, van onmacht, eenzaamheid, vechten, woede... én heropstaan, kwamen binnen. Mensen waren blij dat ze een keer de kans kregen om hun eigen verhaal werkelijk te kunnen brengen. Ze vroegen aan Evangelie Levensnabij: “Wees onze versterkers. Willen jullie, kerkmensen, ons nemen zoals we zijn? En ons aanvaarden zoals die Jezus van het evangelie?”

Deze ‘dag van ontmoeting en bemoediging’ begonnen we met in de drie deelgroepen, gezin, school en leefmilieu, onze levensverhalen te delen: de verhalen van die doorleefde gevoelens van vechten, maar dus ook van heropstaan. Hoe raak ik eruit, hoe kan ik overleven?

In het ervaren van steun ontdekten we een nabije God. Dit verband tussen geloof en maatschappelijke inzet werd ons ’s namiddags verduidelijkt door Seppe Yperman, aan de hand van drie getuigenissen: van Emmanuel Levinas, Matteüs 25, 31-46 en bisschop Romero. Hij besloot: “Het christendom moet zich herbronnen aan de oorspronkelijke verhalen van Israël en van Jezus. Daar vallen inzet voor concrete mensen, voor een leefbare samenleving en godsgeloof radicaal samen. Laten we proberen inspiratie aan te brengen vanuit een vernieuwde praktijk, vanuit een vernieuwde aandacht voor de verliezers in onze samenleving. Vernieuwde evangelische praktijk, daar gaat het om. Er is geen andere weg.” En we sloten de dag af met een feestelijke viering.

Deze eerste grondlijn – bij alles vertrekken vanuit het leven van de mensen – gaven we dan verder gestalte in de volgende ontmoetingsdagen, elk jaar van 1990 tot en met 2009. De twee andere grondlijnen – ‘stimuleren van kleine groepen’ en ‘in de bedding van de grote gemeenschap’ kregen minder aandacht. Al slaagde de werkgroep-gezin erin om in het bisdom Brugge een ander pastoraal beleid ten aanzien van echtgescheidenen te bewerken.

De kerk is veranderd

Wat met die grote kerkgemeenschap? Die ging de voorbije decennia zienderogen achteruit. In ieder geval kwantitatief, tenminste als we ons beperken tot de Westerse kerk. Wellicht niet als we het kerkzijn leggen op wat we met Evangelie Levensnabij beoogden. Sinds 2013 hebben we een paus die met beide voeten in dit leven staat. Zo moedigde hij in februari 2022 een groep seminaristen van het Pauselijke Lombardische Seminarie in Rome aan om zich niet in de sacristie terug te trekken en geen kleine, gesloten groepen te cultiveren, waar ze zich kunnen nestelen en in stilte bezig kunnen zijn. Franciscus drukte de kandidaat-priesters op het hart zich open te stellen en hun horizon uit te breiden naar de rest van de wereld. Hij stimuleerde vooral om de ongelijkheid te bestrijden en de verwachtingen en lasten van hun kudde in hun hart en op hun schouders te dragen.

Zijn encycliek ‘Laudato si’ (2015) benadrukt de noodzaak zorg te dragen voor de schepping met daarbij een bijzondere aandacht aan de zwakke en gekwetste mens. Ze biedt een leidraad bij de immense ecologische uitdagingen waarmee we in deze tijd geconfronteerd worden. Hij houdt een krachtig pleidooi voor een integrale ecologie.

En in die andere encycliek ‘Fratelli tutti’ (2020) lezen we: “De wereld is er voor iedereen, omdat we allemaal met dezelfde waardigheid op deze aarde geboren zijn. Verschillen in kleur, religie, talent, geboorteplaats, woonplaats en nog zoveel meer, kunnen niet opgeëist of gebruikt worden om te rechtvaardigen dat de privileges van sommigen boven de rechten van iedereen geplaatst worden. Als gemeenschap hebben we de plicht ervoor te zorgen dat ieder mens waardig kan leven en voldoende mogelijkheden heeft om zich integraal te ontwikkelen.”

In welke mate heeft deze nieuwe wind in de kerk onze Belgische bisdommen en parochies bereikt? In vele pastorale eenheden zijn thans Welzijnsschakels werkzaam waar mensen in armoede niet enkel zorg

krijgen, maar ook verantwoordelijkheid en politiek initiatief nemen. In de liturgie en in de kerkelijke bladen Kerk & Leven en Tertio krijgen klimaatverandering, discriminatie en andere sociale thema's een belangrijke plaats. Maar blijft het niet te veel bij mooie woorden? Van een waarachtige omschakeling naar een levensnabije en levenwekkende geheelheidspastoraal is nog onvoldoende sprake.

Hoe dit aanpakken in 2023?

Het is niet nodig om als christenen veel nieuwe initiatieven op te zetten. Er bestaan, ook hier bij ons, heel wat groepen, organisaties en bewegingen die prachtig werk leveren. Het volstaat om als gelovige hieraan mee te werken. En er zijn gelegenheden te over ten aanzien van de grote problemen van onze tijd:

- op de eerste plaats de ecologische crisis. Wellicht is die wel het meest dringend. Druk uitoefenen op het beleid en gedrags- en mentaliteitsverandering bewerken bij de bevolking (en bij onszelf): is dit thans niet een morele plicht?
- de MeToo-beweging, een beweging tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Op dat vlak heeft de katholieke kerk iets (véé) goed te maken.
- de oorlog in Oekraïne met de daaruit voortvloeiende energiecrisis. Het is onze roeping om de aandacht gaande te houden voor wie er het meest onder lijden. Maar ook: hoe kunnen we zowel vrede bewerken als duurzamer gaan leven?
- de pandemie. Misschien is het ergste achter de rug. Er is toch ook dit positief gevolg: ze opende onze ogen voor het mentale welzijn van jongeren en ouderen. Dit zou een domein moeten zijn waar evangelisch geïnspireerde mensen zich thuis voelen.

Domeinen die minder actualiteits-gebonden zijn, maar voor velen nog meer levensnabij:

- de inzet in jeugdbewegingen, volwassenenorganisaties, bejaardenwerking, derdewereld- en armoedeorganisaties,...
- de zorg voor vluchtelingen en asielzoekers
- burenhulp, buurtwerking, andere lokale initiatieven.
- het eigen gezin, school en werksituatie.

De kerk van de toekomst heeft niet langer alle touwtjes in handen. Ze oefent haar grote roeping – werken aan het Godsrijk – gewoon uit in samenwerking met vele andere mensen van goede wil. Voor gelovigen is het evangelie een motivatie en een kracht om, met mensen van alle gezindten, de handen uit de mouwen te steken. Terwijl ze, min of meer regelmatig, samenkomen met geloofsgenoten, om hun evangelische inspiratie te voeden en te beleven: God laat zijn volk niet in de steek. Jezus' Bergrede wijst ons de weg. Maar dit geloof kunnen ze pas geloofwaardig ter sprake brengen als onderbouw van hun engagement.

De kerkelijke dimensie

Op de vraag 'Wat betekent Kerst voor jou?' antwoordde minister en boegbeeld van de Vlaamse christendemocratie Hilde Crevits: "Tot mijn achttiende ging ik naar de middernachtmis. Kerst was echt het feest van de geboorte van Jezus en dat vierten we met de hele familie. Deze traditie blijft even belangrijk als toen, maar de Kerk is van het toneel verdwenen. Op kerstavond hebben we maar liefst 21 mensen aan onze tafel. Mijn man kookt alles zelf. Hij is daar al dagen mee bezig. Op kerstdag ga ik joggen, dat is ook een traditie geworden." Haar uitlating is niet verrassend. Het is maar een anekdote die illustreert hoe het kerkelijk aspect van het christenzijn onder de radar is verdwenen. Hiermee dreigt toch, voor de meeste traditionele katholieken, de vertrouwdheid met het evangelie en het gemeenschappelijk beleven van hun geloven verloren te gaan.

Het evangelie confronteert. Dit wordt wel nog uitgesproken door bepaalde kerkelijke gezagsdragers. Op 25 december 2022 riep de paus op om de wapens te doen zwijgen. 'Helaas luisteren we liever naar de

wereldse logica', sneerde hij. Die wereldse logica wordt volgens Franciscus gedomineerd door negatieve verlangens, met name een 'hang naar macht en geld, naar trots, hypocrisie en leugens'. Die blokkeren de weg naar vrede. Er zijn 'valse beelden', er is veel 'kabaal', aldus de 86-jarige paus. Voedsel wordt als wapen ingezet in de oorlogen, en de boodschap van de vredesvorst, Jezus, wordt dag in dag uit genegeerd. 'Net zoals wij de armen negeren, de vluchtelingen, de gemarginaliseerden, de eenzamen en de ouderen, en zelfs de gevangenen – van wie we alleen de fouten zien.' In plaats van Kerstmis te vieren met cadeaus, riep hij op om 'na te denken' en actief te werken aan solidariteit, vrede, broederlijk samenleven en aandacht voor de ander.

Kardinaal De Kesel van zijn kant verwees diezelfde dag in zijn homilie onder meer naar de oorlog in Oekraïne. Daarnaast zijn er de "vele migranten, op de vlucht voor geweld of armoede". Er is de opwarming van de aarde "die we zo moeilijk onder controle krijgen". Ook bij ons blijft de armoede een enorme uitdaging. "Door de energiecrisis stijgt het aantal mensen dat met moeite aan het einde van de maand rondkomt". Dat alles veroorzaakt onzekerheid en angst. De Kesel waarschuwde voor de gevaren die deze gevoelens meebrengen. Het gevaar dat we in de verdediging gaan en schuldigen zoeken. Het gevaar dat we ons opsluiten in onszelf en de nood van anderen niet meer zien. "Extreme standpunten tot zelfs complottheorieën worden dan aantrekkelijk en komen in de plaats van goed doordachte analyses die de toets van de feiten doorstaan. Daarom is solidariteit zo belangrijk", benadrukte hij. Kerstmis is het feest van de solidariteit. "We moeten ons verzetten tegen zelfgenoegzaamheid en onverschilligheid. Niet wat we voor onszelf kunnen verwerven, maar wat we voor anderen kunnen betekenen, dat maakt het leven de moeite waard geleefd te worden", besloot de kardinaal.

We mogen veronderstellen dat ook in menig andere kerstviering deze oproepen tot solidariteit weerklonken. Of niet soms? Het evangelisch appèl ontgaat zelfs PS-voorzitter Magnette niet die, tijdens de winterprik van december, zei: "De christelijke gedachte is om mensen níet op straat te laten sterven".

Jozef Cardijn vatte het goed samen toen hij in 1965 kardinaal werd en als bisschopsspreuk Lucas 3,18 koos: evangelizare pauperibus, goed nieuws brengen aan mensen in armoede.

(Rob, 30 december 2022)

6. De boer die ik altijd wilde worden

Jonge landbouwer Frédéric Verrue las de bijdrage van Wilfried Vanneste in ons vorige nummer (Nieuwsbrief 2022/4, ook na te lezen op www.evangelielevensnabij.be) aandachtig en zette zich aan het schrijven. Dit is zijn verhaal als reactie op Wilfried.

De boerderij van onze grootouders, het is de achtergrond van mijn vroegste herinneringen. Mijn grootmoeder had deze boerderij samen met mijn grootvader overgenomen van haar ouders die deze in de jaren 30 van de vorige eeuw hadden aangekocht.

Een aantal jaren later namen mijn ouders de boerderij over. Deze boerderij was de achtergrond waarop we tijdens een onbezorgde jeugd zelfstandig leerden worden. Net zoals wijzelf, evolueerde ook de boerderij zelf: er kwam grond bij, de varkens verdwenen, nieuwe machines kwamen.

In onze jeugdige naïviteit waren we zeker: wij zouden zeker ook boeren als we groot waren. Gelukkig waren er onze ouders die verder keken dan deze naïviteit. De landbouw dat is ook niet alles: studeren en een diploma halen, dat was wat eerst telde. Daartoe kregen we ook alle kansen van onze ouders.

Tijdens mijn rechtenstudies in Leuven, was er wel de fysieke afstand met de boerderij, maar de verbondenheid bleef.

Ik koos ervoor om mijn diploma's te valoriseren en 15 jaar buitenshuis te gaan werken. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Ondanks het in tussentijd heel erg gewijzigd klimaat -letterlijk en figuurlijk-, klinkt de lokroep van de boerderij oorverdovend.

Zorg dragen

Dat deze lokroep zo sterk is, heeft niets te maken met een misplaatste nostalgie of een melancholisch terug denken aan een onbezorgde jeugd. Nostalgie impliceert per definitie dat er van op een afstand wordt teruggekeken op een vertekend beeld van het verleden. De heer Vanneste zegt in zijn bijdrage daarnaast letterlijk dat hij "melancholisch" terugdenkt aan de boerderij van zijn ouders. Dus droefgeestig, vanuit een onvervuld verlangen. Dit vertrekpunt bewijst dat de heer Vanneste de facto al volledig is vervreemd van de landbouw in het algemeen en van de boerderij van zijn ouders in het bijzonder, en dat hij derhalve nooit echt betrokken is geweest bij de boerderij van zijn ouders.

Draag zorg voor de boerderij. Dit is waarschijnlijk het zinnetje dat me het meest is bijgebleven uit mijn jeugd. Van kleins af aan werd dit ons door onze grootouders op het hart gedrukt.

Zorg dragen voor de boerderij, het betekende zoveel dingen:

Uiteraard betekent dit in de eerste plaats zorg dragen voor de boerderij op zich. De kosten en moeite die het mijn grootouders en ouders had gekost om de boerderij uit te bouwen tot wat zij nu is, maakte hen ergens terecht trots op hetgeen ze hebben bereikt. Zij leerden ons beseffen dat dit geen evidentie is. Zorg dragen betekent een levenswerk dat generaties overstijgt, niet verloren laten gaan.

Minstens even belangrijk is een andere betekenis van zorg dragen. Enkel met de gepaste zorg voor de boerderij kan er geoogst worden, de boerderij als totum pro parte. Een boerderij uitbaten betekent: zorg dragen voor de grond, zorg dragen voor de gewassen van zaadje tot geoogst gewas, zorg dragen voor de omgeving, zorg dragen voor de gebouwen. Zonder zorg te dragen voor alle afzonderlijke facetten, lukt het op een boerderij niet.

De heer Vanneste neemt als uitgangspunt dat de landbouwer zijn grond "uitbuit". Dit is net wat een akkerbouwer vermijdt: hij draagt zorg voor zijn grond. Deze is namelijk de basis van een goede oogst. Slechts door er verantwoord mee om te gaan, door er zorg voor te dragen, geeft deze grond hem een goede oogst terug. Een landbouwer denkt op lange termijn, dit staat haaks op "uitbuiting" van zijn grond.

Landbouw is natuur

Akkerbouw is natuur. Dat landbouw geen natuur zou zijn, is een bewering die door bepaalde groepen die hier belang bij hebben -waarover verder meer-, die beweren dat landbouw geen natuur zou zijn. Het zijn net deze groepen zelf die op die manier landbouw lijnrecht tegenover natuur plaatsen.

Niemand is zo verbonden met de natuur, maakt in zijn wezen zo erg deel uit van de natuur, en is zo afhankelijk van de natuur als de landbouw. Net daarom draagt de landbouw zoveel zorg van de natuur aangezien de natuur net het wezen van de landbouwer is.

Een landbouwer beoogt steeds de optimale toestand van zijn omgeving, weliswaar met het oog op een goede opbrengst, maar op zich speelt deze finaliteit geen rol: het bodemleven in landbouwgrond is even belangrijk als deze in de ondergrond van een bos.

Zorg dragen is zoals gezegd de basis van de landbouw. Dit betekent dat de landbouw per definitie ook zorg draagt van de natuur.

Voedselattitude

Zestig jaar geleden spendeerde een Vlaams gezin bijna 50 procent van zijn inkomen aan voeding, dit is vandaag nog ongeveer 14%.

De Vlaamse landbouw is erin geslaagd om aan deze basisvereiste van de consument te voldoen: een product van de hoogste kwaliteit dat daarenboven wordt gecontroleerd op een manier die nergens ter wereld is geëvenaard. De Vlaamse landbouw is de meest efficiënte ter wereld, waardoor de impact op de omgeving minimaal is in vergelijking met de productie elders; een product dat voldoet aan de hoogste kwaliteitseisen; nergens ter wereld wordt voeding zo streng gecontroleerd.

Voor de buitenlandse ingevoerde voeding zijn de eisen op vlak van milieu, dierenwelzijn, voedselveiligheid en voedselkwaliteit plots van geen tel meer. Deze producten zijn enkel onderworpen aan de eisen van de plek waar ze geteeld worden. Dat daarbij de productiemiddelen worden gebruikt die bij ons al een halve eeuw zijn verboden, speelt dan geen rol meer. Dat, ondanks de transportkosten, deze producten aan dezelfde lage prijs worden verkocht als de Vlaamse producten die wel moeten voldoen aan de strengste eisen, doet bij de consument geen belletje rinkelen. De ecologische kost van deze minderwaardige ingevoerde producten is niet meer belangrijk.

Evolutie in de landbouw

Algemeen valt op dat sinds 1980 ongeveer 70% van de landbouwbedrijven is verdwenen. Logisch gevolg daarvan is dat de gemiddelde oppervlakte van een landbouwbedrijf is gestegen. Het aantal arbeidskrachten op een landbouwbedrijf is niet evenredig gestegen.

Net zoals om het even welke vorm van ondernemen in Vlaanderen, heeft ook de landbouw de stap genomen naar specialisatie, schaalvergroting, mechanisatie en intensivering. De lokale

buurtwinkel moest verdwijnen voor filialen van warenhuizen waartegen ook de plaatselijke bakker of slager bijna niet meer tegen op kan. Uiteraard moet elke landbouwer zijn bedrijf zien als een economische entiteit.

In zijn tekst stelt ook de heer Vanneste, net als zoals dit ook gebeurt vanuit bepaalde hoek in de maatschappij, dat deze schaalvergroting enkel in de landbouw als iets negatief moet worden voorgesteld, voor als iets negatief. Landbouw mag volgens hem geen verdienmodel inhouden.

Het tegendeel is echter waar. Een landbouwer zal inderdaad zijn productiemiddelen zo efficiënt mogelijk aanwenden, maar zoals eerder gesteld, steeds met de nodige zorg voor zijn boerderij! Landbouwnatuur is voor de landbouw per definitie een te ontginnen stuk grond. Dit staat echter niet gelijk met wat de heer Vanneste een schaamteloze exploitatie van de natuur noemt. Zorg dragen voor de boerderij en in het bijzonder voor de akkers, houdt in dat vruchtafwisseling nog altijd een basisprincipe is in de akkerbouw. Als belangrijkste grondstof zal elke akkerbouwer zorg dragen voor zijn grond!

De sterk toegenomen mechanisatie in de landbouw is inderdaad onmiskenbaar. Deze mechanisatie betekent niet alleen grotere en efficiëntere machines, maar ook implementatie van de omvangrijke technologische ontwikkelingen in de landbouw (denk aan gpstechniek en drones). Dit kan enkel worden gezien als een positieve evolutie: door alle onderzoek en ontwikkeling wordt hier op de meest efficiënte wijze voeding geteeld ter wereld. De wijze waarop in Vlaanderen aan landbouw wordt gedaan, heeft tot gevolg dat de impact op de leefomgeving het laagst is ter wereld.

Er kan niet ontkend worden dat zestig jaar geleden chemische middelen werden gebruikt, die een nefaste invloed op de omgeving hadden. Deze gevolgen zijn pas later door nieuwe evoluties in de wetenschap aan het licht gekomen. Deze schadelijke chemische stoffen werden dan ook verboden in Vlaanderen zodra deze schadelijke gevolgen aan het licht kwamen. In andere sectoren heet dit voortschrijdend inzicht, de landbouw wordt erover gecriminaliseerd.

Twee bedenkingen hierbij:

- de in Vlaanderen verboden producten worden in het buitenland echter wel nog volop gebruikt, vooral omdat ze goedkoop zijn. De consument heeft er geen probleem mee dat producten die met deze schadelijke middelen werden behandeld, toch massaal worden ingevoerd.
- de landbouw is ook de enige sector die (terecht) zo streng wordt gecontroleerd op residuen van chemische middelen. In elke andere sector wordt bijna niet gecontroleerd welke producten worden geloosd. Denk hierbij aan het PFOS-verhaal: reeds 40 jaar zijn de schadelijke gevolgen van deze stoffen gekend, maar in België werd niet gecontroleerd welke stoffen bedrijven precies lozen. Wat niet wordt gemeten, wordt niet uitgestoten lijkt de mening van de overheid als het over alle andere sectoren gaat.

Hoeder van de open ruimte

Parallel met de evoluties in de landbouw, kunnen we ook niet voorbijgaan aan de algemene evolutie in het ruimtegebruik in Vlaanderen.

Ongeveer 70 procent van de open ruimte bestaat uit landbouwgebied. Één vijfde van deze oppervlakte is echter in gebruik voor andere doeleinden zoals hobbyweides voor paarden, tuinen, zonevreemde bossen en zonevreemde bedrijfsactiviteiten.

Vlaanderen is één van de dichtst bevolkte gebieden ter wereld. Elke dag groeit de bevolking aan. Dit heeft onder meer tot gevolg dat in Vlaanderen elke dag ongeveer 7 hectare open ruimte verdwijnt onder beton voor woningen, wegen of industrie.

Net de landbouwsector is een belangrijke bewaker van de open ruimte in Vlaanderen.

De uiterst hoge bevolkingsdichtheid in Vlaanderen heeft ook tot gevolg dat onevenredig veel huishoudelijk afval in het milieu terechtkomt. In het buitengebied lozen 400.000 huishoudens al hun afvalwater rechtstreeks in de grachten. Dagelijks vloeien er zo miljoenen liters afvalwater ongezuiverd de natuur in.

Elke landbouwer zal het ermee eens zijn dat regels en normen moeten opgelegd worden aan de landbouw. Maar hoe absurd is het dat in de landbouw geen bemesting wordt toegelaten tot aan de perceelrand die paalt aan een beek, terwijl het eerstvolgend huis al zijn afvalwater rechtstreeks in diezelfde beek loost?

Maar net het feit dat de landbouwsector de eigenaar/gebruiker is van het merendeel van de open ruimte, maakt haar ook tot doelwit. Er komt namelijk geen open ruimte bij. Toch moet men steeds meer ruimte kunnen aansnijden voor woningbouw, industriebouw, wegenbouw,... Dit maakt dat men redenen zoekt om grondoppervlakte van de landbouw te kunnen ontnemen, opdat deze kan worden aangewend voor een andere functie. De enige bewaarder van de open ruimte wordt geculpabiliseerd om hem de open ruimte te kunnen ontnemen.

Wat is natuur?

Is natuur nog Schepping? De vraag stellen, is ze beantwoorden.

1) NATUUR IS POLITIEK

Vandaag is natuur geen schepping meer, maar moeten we vaststellen dat natuur politiek is geworden.

Eerder werd kort gedomd dat de open ruimte onder heel sterke druk staat. Dit betekent dat de politiek keuzes moet maken omtrent het gebruik van de open ruimte in Vlaanderen, teneinde de maatschappij,

zoals de politiek deze voor ogen heeft, te laten overleven. Politiek is per definitie keuzes maken. Daarbij stelde de politiek vast dat de landbouw thans hoofdzakelijk eigenaar/gebruiker maar ook bewaarder van de open ruimte in Vlaanderen is. Door de demografische evolutie in Vlaanderen moet er dus een manier worden gevonden om te komen tot een ander gebruik van de open ruimte (rekening houdend met bijvoorbeeld de 7 hectare open ruimte die per dag verdwijnt). De politiek moest dus op zoek naar een legitimatie om de open ruimte die thans in landbouwgebruik is, een andere bestemming te geven. Er moest dus een reden gevonden worden om vruchtbare landbouwgrond om te zetten in woongebied, industriegebied, bos, natuurgebied,... . De politiek wijst onterecht de landbouw als enige grote schuldige van elke milieuproblematiek, enkel met het oog op het verwerven van bijkomende grond voor allerlei projecten. Om deze hetze tegen de landbouw te justifiëren, slaat de politiek de maatschappij gedurig om de oren met cijfers allerhande, onder het mom van wetenschap. Dat deze cijfers volledig uit de context zijn getrokken, of zelfs eenvoudig verkeerd zijn, deert niet. Bijvoorbeeld voor de emissies van stikstof worden per sector afzonderlijke cijfers 'berekend' waardoor men tot het politiek gewenste resultaat komt.

2) NATUUR IS BIG BUSINESS VOOR DE NATUURVERENIGINGEN

Natuurbescherming heeft in hoofdzaak al lang niets meer te maken met idealisme. Het is voor de natuurverenigingen big business geworden. Natuurverenigingen dienen al lang niet meer het algemeen belang zoals zij zelf voorstellen, maar vooral het eigen belang. Natuurpunt, dat zich opwerpt als exponent van de natuurbescherming, is intussen eigenaar geworden van ongeveer 30.000 hectare, waardoor het de grootste eigenaar van grond is, na de staat zelf. Deze grond heeft het in hoofdzaak aangekocht met subsidies van de staat, en dus door middel van bijdragen van iedere burger.

Hierbij kunnen op zijn minst grote ethische vragen worden gesteld:

- is het ethisch te verantwoorden dat de facto 1 private organisatie oordeelt wat natuur is en wat niet? Hierbij is het vertrekpunt van deze organisatie dat landbouw geen natuur is. Voor een natuurvereniging is landbouw per definitie geen natuur, want dit is hun enige legitimatie om zelf grond te kunnen verwerven. Daarnaast creëert deze organisatie natuur zoals zij dit gepast acht. Bos wordt gekapt, het hout wordt verkocht, omdat de alwetende natuurvereniging van mening is dat op die plaats beter een vijvertje komt. Dit lijkt me jezelf goddelijke eigenschappen toekennen.

- hoe kan je de samenwerking van deze organisatie op ethisch vlak rijmen met haar samenwerking met chemiegiganten zoals Ineos in de Antwerpse haven, of met Coca-Cola, een grote mondiale plasticvervuiler, in ruil voor een substantiële bijdrage aan de vereniging door deze bedrijven? In ruil voor wat centen en eventueel wat scheutjes die hier en daar worden geplant, verkoopt deze natuurvereniging haar ziel. Hoe ernstig moet deze natuurvereniging dan nog worden genomen. Wie aan haar betaalt, is voor haar geen vervuiler?

- is het ethisch dat de kabinetten van de ministers in belangrijke mate worden bevolkt door leden of voormalige bestuurders van deze natuurverenigingen? Het zijn namelijk deze kabinetten die de nieuwe wetgeving maken met betrekking tot het leefmilieu. Uiteraard op het lijf geschreven van deze natuurverenigingen.

- is het ethisch dat deze natuurverenigingen 'natuur' aanleggen in landbouwgebied, zodat de waarde van de omliggende landbouwgrond daalt? Van enige vergoeding aan omliggende landbouwers werd nog nooit gesproken.

- is het ethisch dat deze natuurverenigingen met gemeenschapsgeld allerlei campagnes opzetten om het buitengebied te claimen ten nadele van de landbouw en vooral op grond van foutieve voorstellingen?

- is het ethisch dat enkel in de landbouw elk mogelijk chemisch residu wordt opgespoord? Lozingen van huishoudens, industrie, zelfs ook natuurgebied, worden zo goed als niet gecontroleerd. Is het ethisch dat op die manier de landbouw verkeerdelijk wordt voorgeteld als enige oorzaak voor alle gekende problemen?

Centraal hierbij staat dat al deze natuurverenigingen (landbouw)grond aankopen met gemeenschapsgeld. De landbouwer daarentegen moet dit steeds met eigen middelen doen. Daarenboven komt ook nog eens dat door elk van de opgelegde maatregelen, de waarde van de grond van de landbouwer daalt, zonder dat hier ook maar enige vergoeding tegenover wordt gezet.

Boerenbond

U zal ongetwijfeld hebben gezien dat één begrip nog niet aan bod is gekomen: Boerenbond.

Dit heeft 1 enkele reden. Op het bedrijf is Boerenbond nooit de entiteit geweest die het hele doen en laten dirigeerde. Dit in tegenstelling tot wat de populaire media op alle mogelijke manieren proberen te doen geloven.

Uiteraard komen we in contact met Boerenbond. Boerenbond heeft namelijk onbetwistbaar heel veel kennis in huis met betrekking tot alles wat met de landbouw te maken heeft: boekhoudkundig, teelt-technisch, financieel, ... Bij Boerenbond kan je als landbouwer terecht bij de specialisten op elk gebied van de landbouw. Zonder deze specialisten zou het als individuele landbouwer onmogelijk zijn om alle door de overheid opgelegde papierwerk correct in te dienen. Voor ons is Boerenbond vooral een bron van verzamelde kennis. Daarom zijn wij lid.

Het klopt ook dat Boerenbond een groep is die eigenaar is van toeleverings- en afnamebedrijven van diverse landbouwproducten. Onvermijdelijk handel je op die manier ook met Boerenbond. Maar het staat je als landbouwer altijd vrij aan te kopen of te verkopen via derden.

Altijd waren het mijn grootouders en ouders die zelf de toekomst van het bedrijf bepaalden, die zelf de gepaste financieringswijze zochten voor investeringen. Hiervoor waren en zijn zij op geen enkel vlak op enige manier afhankelijk van Boerenbond.

Waarom brengt men in de media Boerenbond dan in diskrediet?

Landbouwers hebben geen vakbonden die voor de individuele landbouwers in dialoog gaan met de overheid. Het grootste deel van de Vlaamse landbouwers zijn echter wel lid van Boerenbond. Boerenbond treedt op die manier op als spreekbuis voor zijn leden.

Zoals gezegd, verzamelt Boerenbond heel veel kennis op vlak van landbouw.

Door de demonisering van Boerenbond, creëerde men een draagvlak bij de gewone bevolking, die helemaal niet op de hoogte is van de werkelijke toestand, om Boerenbond uit te sluiten van elk overleg tussen overheid en landbouw.

Op die manier is de overheid erin geslaagd om de vertegenwoordiger van de overgrote meerderheid van de landbouwers uit te sluiten uit elk debat.

Waarom zou je in dergelijk klimaat dan toch nog landbouwer willen worden?

Omwille van al het voorgaande lijkt je bijna gek om nu nog als jonge landbouwer te willen beginnen.

De eerste vereiste is uiteraard dat je het wel ongelooflijk graag moet doen. Zonder passie of drive om er

vol te willen voor gaan, hoeft je zeker niet te beginnen. Zonder de wil om zorg te dragen voor de traditie van het bedrijf, moet je niet beginnen.

Maar uiteraard is dit niet voldoende. Het gaat namelijk nog altijd om een economische activiteit.

Daarnaast ben ik ervan overtuigd dat men het belang van landbouw opnieuw zal inzien. Mijn enige hoop is dat dit tijdig zal gebeuren, en niet nadat landbouw in Vlaanderen volledig onmogelijk is geworden. Landbouw is voor mij namelijk deel van de oplossing voor de talrijke problemen die zich vandaag stellen in de leefomgeving.

Uiteraard zal de manier waarop aan landbouw worden gedaan, misschien moeten worden aangepast. Maar ik geloof erin dat het besef zal komen dat het beeld dat nu van de landbouw wordt opgehangen, niet correct is.

Bij onder meer stikstof, CO2 is de landbouw de enige economische sector die geen netto-uitstoter is. Een hectare bieten neemt een veelvoud op van deze stoffen dan een hectare bos doet. Dit zijn feiten die tot op vandaag niet worden vermeld in de media omdat ze niet stroken met het beleid dat men wil voeren.

Als we te maken hebben met een maatschappij die doet wat ze preekt, dan geloof ik erin dat men ooit opnieuw de keuze voor de eigen landbouw zal maken. Liever dan minderwaardige producten uit het buitenland te blijven importeren.

Tot het zo ver is, zullen we moeten volhouden, met de blik op een hopelijk betere toekomst.

(Frédéric Verrue)

7. Extreemrechts

Onze rechtsstaat

De rechtsstaat staat onder druk. Dit was duidelijk het geval in de Verenigde Staten met de bestorming van het Capitool op 6 januari 2021. Pas nu dringt ten volle door wat toen op het spel stond. Maar ook op vele andere plaatsen in de wereld zijn rechtsstaat en democratie loze woorden, in Rusland en Iran om maar die twee te noemen en nu ook in het Israël van Netanyahu. Binnen de Europese Unie zijn een aantal beschermingsmaatregelen van de rechtsstaat voorzien. Het kost moeite om ze tegenover Hongarije en Polen toe te passen. Maar zijn we wel in eigen land immuun voor de aantasting ervan?

Een rechtsstaat is een staat waarin vrijheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid voor de burger heel belangrijk zijn. Bovendien geniet de burger bescherming van zijn rechten en vrijheden, tegen medeburgers én tegen de overheid. Allemaal dingen die we vanzelfsprekend vinden. En toch hebben we thans in een menigte landen regimes die mensenrechten schenden en vrijheden beknotten. Rechten en vrijheden worden er opgeheven bij een staatsgreep en bij de installatie van een militaire dictatuur. Maar dit kan ook quasi onopgemerkt gebeuren. Zo is Adolf Hitler in 1933 aan de macht gekomen op een volstrekt legale wijze. In het Rusland onder Vladimir Poetin gebeurde het aantasten van de rechtsstaat gespreid over meerdere jaren. Belangrijke signalen dat de rechtsorde ondermijnd wordt zijn:

- wanneer de rechten van de minderheden worden geschonden,
- wanneer er censuur is ten aanzien van de media.

Nationalisme is een algemeen ideologisch kenmerk van extreemrechts. Nationalisten dreigen de belangen van het eigen volk te stellen boven die van wie ze daar niet bij rekenen. Je kan echter best trots zijn op je eigen land en terzelfdertijd ook respect hebben voor andere landen. Sommigen zien met een bang hartje uit naar de parlementsverkiezingen van mei 2024. Ze vrezen dat Vlaams Belang en NVA dan samen een nationalistische meerderheid zullen vormen. Zien ze fantomen? Of is de kans reëel dat ons rechtssysteem dan onder druk komt?

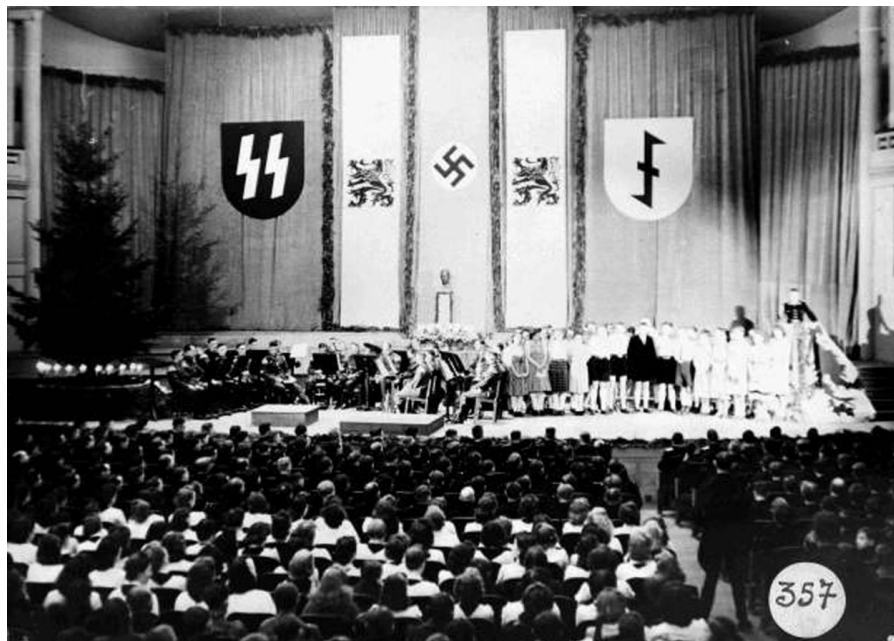
Evangelie en Bijbel

Natuurlijk zegt het evangelie daar, naar de letter, niets over. De begrippen 'mensenrechten', 'grondwet' en 'rechtsstaat' waren toen nog niet uitgevonden. Wel lezen we in het Lucasevangelie, dan nog vlak na de instellingswoorden op het laatste avondmaal: Jezus zei tegen de apostelen: 'Vorsten oefenen heerschappij uit over de aan hen onderworpen volken, en wie macht heeft laat zich weldoener noemen. Laat dat bij jullie niet zo zijn!' (Lucas 22, 25-26a) Bij Marcus en Matteüs lezen we een gelijkaardige uitspraak net voor de intocht in Jeruzalem: 'Jezus riep zijn leerlingen bij zich en zei tegen hen: 'Jullie weten dat de volken onderdrukt worden door hun eigen heersers en dat hun leiders hun macht misbruiken. Zo mag het bij jullie niet gaan.' (Marcus 10, 42-43a)

Edward Schillebeeckx schrijft hierover: Jezus kent in het rijk Gods het opheffen van alle krenkende machtsverhoudingen, van elke repressieve heerschappij van de ene mens over de ander: het is een rijk van wederkerige dienstbaarheid (1). Voor dergelijke machtsverhoudingen biedt een rechtsstaat duidelijk meer garanties dan een autoritair regime.

Gerechtigheid, rechtvaardigheid en verwante begrippen komen niet minder dan 800 keer voor in de Bijbel (2). Het gaat steevast over rechtvaardig behandeld worden én zelf rechtvaardig handelen, over zelf tot je recht komen en anderen tot hun recht laten komen. In godsdienstige zin is gerechtigheid de voornaamste eigenschap die aan God wordt toegeschreven. Tegelijk is de opdracht rechtvaardig te zijn, de belangrijkste eis die God aan mensen stelt.

Gods heerschappij in de wereld is gebaseerd op recht en gerechtigheid, lezen we in de psalmen. Van de koning (wij zouden zeggen: van de burgerlijke overheid) wordt dan ook op de allereerste plaats verwacht dat hij zich voor recht en gerechtigheid inzet. Deze inzet is tevens een taak voor iedereen. Het is Gods voornaamste eis aan mensen. In die geest roept Jezus zijn volgelingen op om zich niet druk te maken over allerlei materiële dingen, maar zich in te zetten voor gerechtigheid die alles te maken heeft met het koninkrijk van God (Matteüs 6, 33). Het einddoel van deze inzet is het verwezenlijken van een nieuwe wereldorde: een vreedrijk waarin gerechtigheid heerst. Gerechtigheid is immers de absolute voorwaarde voor vrede, zowel onder mensen als in de wereld.

'Vlaams-nationalisme ten tijde van collaboratie'

Eigen gelijk eerst

Mogen we hieruit niet concluderen dat een staatsbestel gebaseerd op een rechtsorde, zoals die neergelegd is in de grondwet en in democratisch gestemde wetten, dichter staat bij het rijk Gods (bij een wereld zoals God die bedoelt) dan een staat die geregeerd wordt door autocraten? Een repressief politiek systeem is in tegenspraak met het evangelie. Niet toevallig worden bij ons de hoogste gezagsdragers 'minister'

genoemd, het Latijns voor dienaar. Extreemrechts ziet dat anders: geen wederkerige dienstbaarheid, maar indien nodig een gewelddadig opleggen van het eigen gelijk. Op 8 januari 2023 werd hiertoe een poging ondernomen door de aanhangers van Bolsonaro in de Braziliaanse hoofdstad Brasilia. Hier hebben we nog een goed jaar de tijd om te voorkomen dat het in Vlaanderen, weliswaar via verkiezingen, die weg kan opgaan.

Om dit te voorkomen moet het vertrouwen in de democratisch gekozen overheid hersteld worden. Want nu is die nogal eens zoek. Soms terecht, wanneer goed en rechtvaardig bestuur achterwege blijft. Of wanneer schandalen en corruptie dit vertrouwen ondermijnen. Maar dikwijls ook ten onrechte, wanneer ongenueanceerde commentaar en fakenieuws de overhand krijgen op een gedegen analyse. Cafépraat heette dat vroeger: de rol hiervan werd intussen overgenomen door (niet altijd zo) sociale media. Een belangrijke remedie is daarom een goed en rechtvaardig werkende overheid (geen privileges voor de bovenklasse), begrijpelijke politieke informatie en degelijk onderwijs. Daar kan niet genoeg werk van gemaakt worden.

Marc Reynebeau wijst ook op de rol van economie en bankwezen: “Economische en financiële macht creëert feitelijke politieke macht, die uiteindelijk alleen de belangen van een kleine elite dient. De democratie is er daarentegen om over ieders belang te waken. Als het grote publiek daarop niet langer kan rekenen, verliest het zijn vertrouwen in de politiek – en in de democratie.” (3)

(Rob)

(1) E. Schillebeeckx, Jezus het verhaal van een levende, H. Nelissen Bloemendaal, 1975, blz. 119

(2) NBV (Nederlands Bijbelgenootschap / Katholieke Bijbelstichting), Studiebijbel, uitgeverij Jongbloed, Heerenveen, oktober 2008, blz. 1392

(3) Marc Reynebeau, Fiscaal schansspringen in Davos, De Standaard 18 januari 2023, blz. 28

8. Klein verhaal

‘Oma, God bestaat niet, hé! Ik geloof dat niet’, een kleinzoon van een jaar of zeven logeert bij ons.

Ik ben in snelheid gepakt, verrast en kan niet direct antwoorden. Hij is trouwens alweer in de bak met retro-legoblokken aan het rammelen. Er moet gebouwd worden!

Maar, de vraag blijft hangen! Ik denk erover na en formuleer een (lang) antwoord in mijn hoofd...

Ik hoop van wel! Wil ik zeggen.

Jezus heeft erover verteld en die heeft heel zeker wel bestaan!

Het was een soort openbaring voor mijzelf, op de hogeschool in mijn handboek filosofie.

Daar was een hoofdstuk gewijd aan Jezus van Nazareth, zomaar tussen andere denkers en filosofen...

Socrates, Plato, Aristoteles, Augustinus van Hippo, Jezus, Hildegard van Bingen, Thomas van Aquino, Thomas More, Descartes, Marx, Sartre, de Beauvoir....

Tot dan toe hoorde Jezus thuis in het vakje ‘godsdienst’; een vak waar op de lagere school veel aandacht en tijd aan gegeven was: godsdienst en catechismus in de voormiddag, gewijde geschiedenis in de namiddag (met grote prenten ter illustratie)... Maandelijkse biecht en op zondag gingen we naar de mis...

Parallel was er een leven zonder godsdienst: school, thuis, spelen...

Van mijn godsdienstlessen in het middelbaar herinner ik me weinig. Het waren de woelige jaren

68 en zowel in onze hoofden als over de leerplannen waaide er een andere wind... Van de laatste jaren herinner ik me de leraar, een uitgetreden seminarist die ons het pocket liet lezen ‘Rapport van de club van Rome’... We werden, denk ik, uitgenodigd om na te denken... filosoferen dus...

Ik zou mijn kleinzoon vertellen over Jezus, hoe hij tegen gewoonten en gedachten inging en radicaal koos voor de kleinen en de zwakken. Hoe hij de strijd aanging tegen mensen van zijn tijd die hun God gebruikten om mensen te veroordelen en zelf macht, aanzien en rijkdom verzamelden in naam van die God...

Hoe zijn boodschap van rechtvaardigheid en opstanding mensen bemoedigde en hoop gaf, hoe hij als een bedreiging van het regime werd gezien en gedood werd...

Ik zou hem ook willen vertellen dat die verhalen van Jezus doorverteld werden en opgeschreven, waarschijnlijk met veel emotie en een levendige fantasie- zoals verhalen ontstaan en gekleurd doorverteld worden...

Ik zou hem vertellen over de vele oorlogen waar het geloof in deze of gene god als vrijgeleide gebruikt werd en wordt, tot op vandaag, om macht en territorium uit te breiden...

Ik zou hem vertellen hoe macht en aanzien mensen onderdrukt, klein- en monddood maakt en beschuldigt...

Ik zou hem vertellen dat het goed is dat elke mens een hoopvol verhaal heeft, want het leven op aarde kan hard en onrechtvaardig zijn...

Jezus heeft zo'n hoopvol verhaal gebracht: een God als een vader, die ons kent en graag ziet, nieuwe kansen geeft en het beste wil voor mens en wereld...

De plek en de tijd waar we geboren zijn bepaalt met welk Godsverhaal we in contact komen, waar groepen dat verhaal beleven en doorgeven en of wij erdoor aangesproken worden.

Ondertussen zijn we enkele jaren verder, het grote gesprek is er (nog) niet gekomen.

Volgend jaar gaat hij naar het middelbaar, wellicht Latijnse...het is nogal een bolleboos...

Hopelijk krijgt hij dan filosofie, wordt hij nieuwsgierig en vindt hij het verhaal van zijn leven...

(Greta)

9. Het christendom 2.0

Het lijkt erop dat een tijdperk ten einde loopt. In de derde aflevering van 'Het verhaal van Vlaanderen' ging het o.a. over de kerstening van onze gewesten. Aan de hand van de 'Vita S. Amandi' werd verduidelijkt hoe die gebeurde. Maar inhoudelijk ging het wel over een bepaald soort christendom. Dat stond toen al een eind ver af van de jonge kerk. Onder andere door zijn hang naar relikwieën. Het vertoonde wel heel wat evangelische en diepmenselijke eigenschappen. Zo lag dat christendom enkele eeuwen later aan de basis van de oprichting van de leprozerieën. Maar het bleef tijdsgebonden, met heel wat minder humane aspecten.

En die hebben voortgewoekerd tot in de twintigste eeuw.

1. Dat christendom was dikwijls onverdraagzaam en imperialistisch. 'Buiten de kerk geen heil', zo heette het. En de gevolgen hiervan laten zich raden. De goden van de toenmalige bewoners werden bijvoorbeeld eenvoudigweg afgedaan als vals, verwerpelijk en zelfs duivels. Deze missionarissen hadden geen oog voor de verbondenheid met de natuur die deze mensen in hun geloof beleefden. Ook de eeuwen nadien stonden vertegenwoordigers van de kerk eerder aan de kant van de conquistadores dan van de onderdrukten. Uitzonderingen niet te na gesproken.

2. We leefden al die eeuwen in een samenleving die in hoge mate gedomineerd werd door mannen. Van gelijkberechtiging was weinig sprake, ook niet in de kerk. Het is betreurenswaardig dat ze de laatste eeuwen achterophinkte op het vlak van emancipatie. Toch moeten we dit nuanceren. In de reeks van Tom Waes komt de krachtige figuur van Judith, echtgenote van de eerste graaf van Vlaanderen, veel sterker aan bod dan dit het geval was in onze geschiedenislessen. In haar bestseller 'Femina' geeft de Britse historica Janina Ramirez de vrouwen de tot nu onderbelichte rol terug die ze in de middeleeuwen hebben gespeeld. De keuze voor een klooster stond in de middeleeuwen gelijk met naar de universiteit gaan vandaag. Nonnen konden zich verdiepen in kunst, geneeskunde en wetenschap. Eminent voorbeeld hiervan is Hildegard van Bingen (1098-1179).

3. Het christendom deelde al die eeuwen ook in de antropocentrische wereldvisie van toen. De aarde was het centrum van het heelal en de mens was de koning en heerser over de schepping. In haar boek 'De

heilige natuur', dat we hier voorstelden in nummer 3 van vorig jaar, maakt Karen Armstrong duidelijk dat in andere religies de mens een veel bescheidener plaats krijgt en er een veel groter respect aanwezig was/is voor dieren, planten en zelfs levenloze dingen.

Ook Jezus van Nazareth was kind van zijn tijd en van de cultuur waarin hij leefde. Wel is hij ingegaan tegen een aantal onmenselijke trekken ervan. Maar andere heeft hij als vanzelfsprekend aanvaard. In mijn kinderjaren dacht ik dat Jezus alwetend was, en dat hij dus ook weet had van wat in zijn samenleving in de grond onaanvaardbaar is. Niet dus. Humanisering is een langzaam proces, dat nog steeds aan de gang is. Jezus heeft het wel een formidabele stoot opwaarts gegeven. Maar het zal wellicht nooit voltooid zijn. En er is altijd een terugval mogelijk. Die is er ten andere ook geweest: op vlakken waar mensen die wij 'primitief' noemen, dat minder zijn dan wijzelf.

Wij dienen dus tegenwoordig als christen doelbewust mee te werken aan een nieuw soort christendom: een waarin de tribale, paternalistische, antropocentrische en imperialistische aspecten van het huidige christendom overstegen worden. Een relevante stap in de transitie uit een antropocentrisch christendom zette paus Franciscus met zijn encycliek 'Laudato Si' (2015). De Geest blijft immers werkzaam, ook in de 21-ste eeuw, via kerkelijke en niet-kerkelijke kanalen.

10. U weet al genoeg

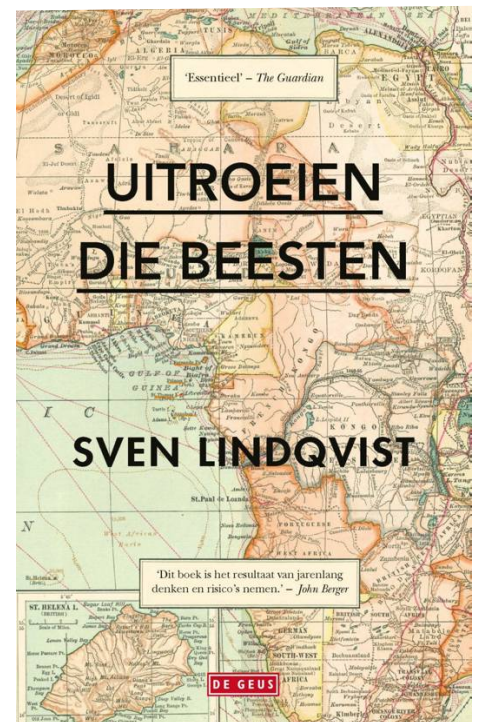
"U weet al genoeg. Ik ook. Het ontbreekt ons niet aan kennis. Het ontbreekt ons aan de moed onder ogen te zien wat we weten en daaruit conclusies te trekken."

Deze uitspraak van de Zweedse auteur Sven Lindqvist (1932-2019) had ik in mijn jonge jaren zeker niet onderschreven. Toen was ik ervan overtuigd: we weten te weinig. We wisten weinig of niets van de dictaturen in Griekenland, Brazilië en Argentinië. We wisten weinig of niets van de kwalijke kanten van de kolonisatie in 'onze Congo'. We wisten alleszins niets van de CO2-uitstoot die toen ook al, sinds de industriële revolutie – in ons land vanaf de eerste helft van de 19-de eeuw – het milieu aantastte.

En dus luidde het parool: bewustmaking. Zelf huldigde ik de naïeve veronderstelling: geef de mensen informatie, en ze zullen hun gedrag veranderen. Dit bleek een vergissing. Informatie is er momenteel te over, zouden we denken. Maar dit blijkt onvoldoende om mensen tot gedragsverandering te bewegen. Dan maar de moed om onder ogen te zien wat we weten en daaruit conclusies te trekken? Laat ons zeggen dat er iets mis is met beide: zowel met de kennis als met de moed.

Kennis

Onlangs zat ik in de seniorenvereniging Okra naast Daniël. Een ingoede man. Het gesprek ging over de huidige extreme weerfenomenen. Hij vroeg: wat zou hiervan de oorzaak kunnen zijn? Toen ik antwoordde dat de klimaatverandering er voor iets tussen zit, viel hij uit de lucht. Mijn uitleg drong ook niet echt tot hem door. Ik stel vast: ook nu zijn er nogal wat mensen die van heel wat belangrijke zaken niet op de hoogte zijn. In de krant (als ze die hebben) en op tv bekijken ze alleen de sport, de weerberichten, de soaps, de puzzels, 'Blokken' en de sensationele berichten.

Ik mag veronderstellen dat Daniël tot een minderheid behoort. De meeste jongere mensen weten wel beter. Ze hebben inzicht, maar dikwijls geen uitzicht. Ook al zijn ze van erg veel op de hoogte, ze huldigen TINA 'There is no alternative'. Daarom kreeg ik de tranen in de ogen toen op 24 januari 2019 die tieners voor het eerst op straat kwamen: zij ontkrachtten mijn cliché over 'de jeugd van heden'.

Alle christenen weten dat ze de naastenliefde moeten beoefenen. Ze worden daaraan ook herinnerd wanneer ze 'ter kerke' gaan. Maar die naastenliefde zien ze meestal beperkt tot hun korte relaties. Dat is al heel wat natuurlijk, maar toch onvoldoende. Heil en onheil dat mensen overkomt is voor een groot stuk het product van structurele toestanden. De klimaatverandering is daar een belangrijke van, maar niet de enige. In de kennis die mensen opdoen over de wereld waarin ze leven, spelen onderwijs en media, maar misschien meer nog wat in de thuissituatie aan bod komt, een overheersende rol.

Moed

De thuis speelt wellicht nog de grootste rol bij de conclusies die ze uit hun kennis trekken en bij de moed om ze in hun leven om te zetten. Veel mensen die thans geëngageerd zijn, hebben vroeger thuis een goed voorbeeld van engagement gezien. Anderen hebben het opgedaan bij een bezielde leerkracht, in de jeugdbeweging of in een of andere vereniging.

Maar zou ook de kerk hier geen grotere rol kunnen spelen? Thans zien velen haar alleen als speler op het strikt persoonlijke religieuze domein. In het evangelie is het religieuze onlosmakelijk verbonden met het maatschappelijke. Het rijk Gods vertaalt de 'Bijbel in gewone taal' terecht door 'Gods nieuwe wereld'. De Geest die Jezus bezielde is thans aanwezig in de kerk, zo belijden wij. "Zend uw Geest en zij worden herschapen en zij zullen het aanschijn van de aarde vernieuwen. "Wat dient dan de rol te zijn van de kerk in de 21-ste eeuw? En hoe kunnen we die verwezenlijken, ook op ons lokaal niveau?

P.S. Van dat lokaal niveau gesproken, ik kreeg een nieuwjaarskaartje, getekend door de burgemeester, de mandatarissen en het voltallige CD&V bestuur:

*"We wensen jullie een nieuw jaar
bruisend en sprankelend,
stralend en schitterend,
gezond en gelukkig,
zorgeloos en prachtig!"*

Al vond ik de rest van de wensen ook niet veel zaaks, dat 'zorgeloos' stootte me echt tegen de borst. Tussen haakjes: bewuste burgemeester leidde enkele jaren geleden het verzet tegen de installatie van windmolens op onze gemeente. Het deed me onwillekeurig denken aan Amos (6, 1.3): "Wee jullie, zorgelozen in Sion, argelozen op de berg van Samaria, leiders van dit uitverkoren volk, tot wie de Israëlieten zich wenden. Wee jullie die denken dat de onheilsdag nog ver is en die zelf de heerschappij van het geweld dichterbij brengen."

Waar is hier de moed om onder ogen te zien wat we weten en de juiste conclusies te trekken? Op de officiële nieuwjaarsreceptie van de gemeente heb ik haar daar toch even over aangesproken met, verwerkt in mijn eigen nieuwjaarswens, de woorden van Amos. Ze beloofde die aandachtig te zullen lezen.

(Rob)

Geloof jij ook dat een 'open spiritualiteit' toekomst heeft?
Hoe geef jij die vorm?

Is het niet tijd om mensen met ervaring en moed
bijeen te brengen om concreet te bouwen
aan een netwerk 'open spiritualiteit'?

Wil jij meedenken, meebouwen, zodat iedereen die wil
een plek vindt om, openhartig in dialoog,
elkaar te kunnen ontmoeten?

za
22
04
**open
spiritualiteit**

Beziel'd Verband
Vlaanderen

beziel'd leven
leven vanuit bezieling

Pierre

"Er zijn veel religieuze daklozen, mensen die meer open willen denken dan de gevestigde instituties. Het is tijd dat plaatsen waar men vrij mag denken, verbonden worden en een netwerk komt waar iedereen die rond spiritualiteit bezig is welkom is."

Jean-Paul

"We moeten op weg gaan naar levensbeschouwingen en religies die geen ontoereikende, gesloten visies meer zijn maar open en verbindende vensters op het onbegrijpelijke Mysterie van de werkelijkheid en op de nog meer mysterie-volle, uiteindelijke of absolute of goddelijke Werkelijkheid."

Khalid

"We staan op een kruispunt. Het debat wordt gevoerd. De samenleving voelt de nood aan toenadering en samenwerking. Het momentum is er."

Luk

"Onderzoek toont dat 30% van jongvolwassenen zich niet thuis voelt in de klassieke erkende erediensten, terwijl ze toch wel interesse hebben in spiritualiteit en religieuze stromingen. Deze groep is niet echt vertegenwoordigd naar de Vlaamse overheid en heeft ook geen echte steun. Maar de groep is er én zoekt langzamerhand eigen rituelen en vormen die je sterk aanvoelt bij momenten van verbinding en verlies."

We willen verbinden en bouwen aan
een breed open netwerk in Vlaanderen.
Doe jij mee?

Beziel'd Verband Vlaanderen zoekt medestanders en wegbereiders van gelijk welke overtuiging, die *leven vanuit bezieling*, om in onze samenleving *spiritualiteit* open en verbindend te promoten.

Daartoe nodigt Beziel'd Verband uit om je aan te sluiten bij zijn vernieuwde werking.

Meer informatie vind je op www.beziel'dverband.be.

Wil je deelnemen aan ons eerste interactieve overlegmoment, schrijf je dan in op de website.

Wanneer: zaterdag 22 april 2023 van 10.00 tot 13.00 uur

Waar: Stropstraat 119, 9000 Gent

V.U.: Johan Bergé, Tacambaroplein 2, bus 41 - 9700 Oudenaarde

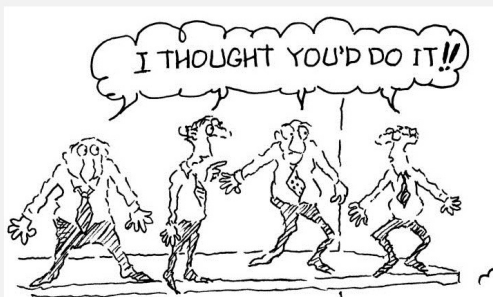

11. Rustpunt

Doordenker uit “Een parel voor elke dag” :

Ze waren met zijn drieën:
Iedereen, Iemand en Niemand.
Op een dag moesten ze een belangrijk werk doen.

Iedereen dacht:
'Iemand zal het wel doen.'
En hoewel Iedereen het kon,
deed Niemand het.
Daardoor werd Iedereen boos,
want het was de taak van Iedereen,
en nu had Niemand het gedaan.
Iedereen dacht:
'Iemand had het kunnen doen.'
Maar Niemand realiseerde zich
dat niet Iedereen dat wilde.
Aan het einde beschuldigde Iedereen Iemand,
omdat Niemand deed
wat Iedereen had kunnen doen.

COLOFON

- Redactie: Rob Debels, Lieven Debosscher, Isabelle Maes en Bart Pieters
- Medewerkers aan dit nummer: Roger Vandenberghe en Frédéric Verrue
- Layout: TiDee - www.tidee.be
- GDPR: Je kan de gegevens die we over je bewaren altijd opvragen, laten wijzigen of verwijderen via een mail aan lieven.debosscher@gmail.com

Geloof & leven verweven is de nieuwsbrief van Evangelie Levensnabij. Het is een driemaandelijks contactblad van christenen die hun geloof verbinden met persoonlijke en maatschappelijke levensvragen, met een bijzondere aandacht voor wie in de samenleving uitgesloten worden.

Ze voeden zich aan een Bijbelse spiritualiteit en kiezen voor een andere levensstijl. Ze opteren voor een democratisch kerkmodel en voor samenwerking met mensen die werken aan een rechtvaardige wereld vanuit een ander geloof of levensbeschouwing.

Evangelie Levensnabij is aangesloten bij Bezield Verband, een netwerk van personen en kerkgemeenschappen die in Vlaanderen een eigentijdse lichtbaken van zingeving willen zijn.